

Toespraak van rector Rik Van de Walle

Universiteit Gent, Aula, 24 september 2021

Elke dag opnieuw ervaar ik dat ik veel níet weet.

Het is belangrijk dat ik dat zeg,
zo heeft het afgelopen anderhalf jaar mij geleerd.

Universiteiten creëren en verspreiden kennis. Dat is wat wij doen: we máken en verspreiden kennis. Het maken van kennis doen we in essentie via ons wetenschappelijk onderzoek, in al zijn vormen, gaande van fundamenteel tot vraaggedreven of beleidsondersteunend onderzoek.

Het verspreiden van kennis gebeurt in belangrijke mate via ons onderwijs. Onze studenten dragen aangereikte kennis in zich mee, verrijken ze, geven ze op hun beurt door, doén er iets mee. We communiceren over onze onderzoeksresultaten, ten aanzien van collega-wetenschappers en ten aanzien van de brede maatschappij. We verspreiden kennis door erover te vertellen. Aan elkaar. Aan onze studenten. Aan de samenleving.

Het belang van kenniscreatie en kennisoverdracht is het afgelopen anderhalf jaar erg tastbaar geworden. We leerden veel. En weten meer.

Tegelijk werden we geconfronteerd met heel wat onzekerheid. Met niet-weten. En we leerden dat het erkennen van niet-weten belangrijk is.

De manier waarop met weten en niet-weten werd omgegaan legde verschillen in de samenleving en tussen mensen bloot. Zij die dachten te weten, zij die het wilden weten, zij die zeiden dat ze het altijd al hadden geweten, zij die er niets van moesten weten, zij die het niet meer wilden horen, zij die het ook niet altijd wisten...

Of beter gesteld: **wij** die dachten te weten, **wij** die het wilden weten, **wij** die zeiden dat we het altijd al hadden geweten, **wij** die er niets van moesten weten, **wij** die het niet meer wilden horen, **wij** die het ook niet altijd wisten.

Zij, wij, willen, weten, altijd, denken, niets van!
We liepen bij momenten verloren. In gedachten en in woorden.

Niets was op de duur nog zeker, op een knagend gevoel van onzekerheid na.

Op sociale media speelt het effect van de zogenaamde echokamer, zo zeggen onze communicatiewetenschappers. Die echokamers, de bubbels waarin we ons bevinden, herhalen en bevestigen wat we al dachten en vonden. We worden er steeds minder geconfronteerd met wat we níét weten. Zeggen dát je iets niet weet: in echokamers vallen daar geen prijzen mee te rapen. Ze negeren niet-weten en versterken het weten. Of het vermeende weten.

We zien het ook in de journalistiek en in de politiek:
elke vraag hoort beantwoord te worden en wórdt ook beantwoord.

Hapklaar. Ongecompliceerd.
Snel. Kort. Snedig. Goedgebekt.
Straks. Nee, nu!

Tijdens de pandemie vroeg ik mij wel eens af: wat gebeurt er wanneer niemand nog luistert? Wat gebeurt er als we kennis niet meer meegedeeld krijgen? Wat als kennis tot in het absurde wordt betwist of miskend? Wat wanneer kennis als niets meer dan een mening wordt weggezet? Of als een ideologie? Wat wanneer wetenschap als een nieuwe religie wordt omschreven? Hoeveel kennis kunnen dovemansoren aan? En hoeveel dovemansoren kan de wetenschap aan?

Is 'de academie' niets meer dan een echokamer naast de vele andere?
Ik weiger dat te geloven.

Hoeveel weten kunnen we aan?
En hoeveel niet-weten?

Elke dag opnieuw ervaar ik dat we veel wél weten.

We wéten dat een scherm alleen nooit zal volstaan, om maar iets te noemen.

We wéten dat we met z'n allen hebben gesnakt naar contact.

We wéten dat ventilatie van levensbelang is.

We wéten dat vaccins de sleutel zijn.

We wéten hoe klimaatopwarming werkt.

We wéten dat weten ertoe doet.

We komen uit een periode waarin bij momenten meer aandacht moest uitgaan naar veiligheid dan naar vrijheid. Maar die periode ligt grotendeels achter ons.

Ja, we moeten nog een aantal coronamaatregelen naleven. Ja, er zullen volgende week in heel wat leszalen mondkmaskers moeten worden gedragen. Maar ook dit is waar: we hebben heel wat vrijheden teruggewonnen, in vergelijking met wat we meemaakten.

Waarom we dat te danken hebben? Aan velen, zéér velen zelfs. Ik wil dan ook niemands bijdrage minimaliseren. Maar ik denk toch dat we het erover eens kunnen zijn dat we onze herwonnen vrijheid in zeer belangrijke mate te danken hebben aan wat wetenschappelijk onderzoek vermag.

Dat we pakweg een jaar na het uitbreken van de pandemie over veilige en effectieve vaccins beschikten: laat ons naast het feit dat corona klote was ook dát nooit vergeten - het weten van wetenschappers deed en doet ertoe.

Elke dag opnieuw ervaar ik dat we veel wél weten.

We wéten dat we ons als organisatie, als Universiteit Gent, het afgelopen anderhalf jaar enorm wendbaar hebben getoond.

De vele wissels en omschakelingen die jullie allen noodgedwongen moesten doorvoeren, de creativiteit die jullie aan de dag legden, de steeds hernieuwde inzet, met volle goesting, met een beetje goesting of zónder goesting: die verdienen onze grootst mogelijke waardering en dankbaarheid.

Daarom, mede namens de vicerector: dank je wel. Dank je wel voor jullie volgehouden inspanningen. Dank je wel om de Universiteit Gent door een moeilijke periode te hebben geloodst.

Ik wil van dit moment gebruikmaken om iets te doen wat rectoren doorgaans niet doen tijdens toespraken zoals deze: rectoren en medewerkers van ándere universiteiten expliciet bedanken.

Beste Bernard, Caroline, Herman en Luc, we hebben het voorbije anderhalf jaar nog intenser samengewerkt dan we voorheen al deden. We hebben weten en niet-weten gedeeld. We deelden frustraties én hoop. Moedigden elkaar aan. We namen samen beslissingen. Voor de hand liggende en minder voor de hand liggende. Ik heb aan die samenwerking erg veel gehad. Daarom zeg ik ook aan jullie en aan jullie medewerkers: dank je wel.

Er hoeven overigens geen virussen aan te pas te komen om elkaar over universiteitsgrenzen heen te vinden. Enkele maanden geleden hebben we

samen met de Universiteit Antwerpen en de Vrije Universiteit Brussel de *NOVA Academy* opgericht. Met de *NOVA Academy* zullen de universiteiten van Antwerpen, Brussel en Gent het levenslang leren in Vlaanderen versterken, onder het motto *Bringing Learning to Life*.

Omdat we wéten dat Vlaanderen een versnelling hoger moet schakelen.
Omdat we wéten dat universiteiten best voor samenwerking gaan.

Elke dag opnieuw ervaar ik dat we veel wél weten.

We wéten dat de reputatie van een universiteit ertoe doet, zeker voor een universiteit zoals de onze, die zich internationaal wil positioneren en wereldwijd tot de beste universiteiten wil behoren.

Behoort de UGent tot de zogenaamde *Ivy League Universities*? Neen. Moet de UGent daartoe willen behoren? Neen. Behoort een andere Vlaamse of Belgische universiteit daartoe? Ten derden male: neen.

En toch zijn we een uitstekende universiteit. Dat dit internationaal wordt erkend, doet mij bijzonder veel plezier. Dat ons de laatste jaren verschillende keren werd gevraagd om op internationale fora het voortouw te nemen, maakt mij trots.

We spelen een leidende rol in talrijke internationale universiteitsnetwerken. De UGent is een open en maatschappelijk geëngageerde universiteit. We kunnen en willen ons niet afzijdig houden van de wereld om ons heen. Meer nog: net als in Vlaanderen willen we ook in Europa en zelfs wereldwijd een toonaangevende rol spelen.

Het is duidelijk dat een expliciete keuze voor internationalisering een essentieel middel is om onze kerntaken onderzoek, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening te versterken. Mede om die reden zijn we momenteel volop bezig met de uitbouw van het ENLIGHT-netwerk.

ENLIGHT staat voor *European University Network to Promote Equitable Quality of Life, Sustainability and Global Engagement through Higher Education Transformation*. Het is een samenwerkingsverband van negen Europese universiteiten, waaronder dus de Universiteit Gent. Het is een van de consortia die de Europese Commissie geselecteerd heeft in het *European Universities*-programma waarmee ze nieuwe bakens wil uitzetten voor het Europese hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Onze leidende rol in het ENLIGHT-netwerk, samen met onder andere het voorzitterschap van het CESAER-netwerk dat 53 universiteiten omvat en binnen de Europese Unie wordt erkend als een van de belangrijkste zogenaamde *Stakeholder Organizations* op het vlak van wetenschappelijk onderzoek, zorgt ervoor dat onze universiteit tot de absolute kopgroep van de Europese universiteiten wordt gerekend.

Dat is een positie die we moeten koesteren en nog moeten versterken. Kortom, het is een positie die we de komende tijd ten volle willen waarmaken.

Vorig jaar werden de opleidingen die we aanbieden op onze *Ghent University Global Campus (GUGC)* in Zuid-Korea bijzonder positief beoordeeld door de NVAO, de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie die de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen borgt. Laat dit een aanmoediging zijn om onze *GUGC*-activiteiten - die naast onderwijs ook uitstekend wetenschappelijk onderzoek omvatten - te versterken. We spreken te weinig over onze activiteiten in Zuid-Korea, hoewel andere universiteiten ons die activiteiten zeer benijden.

Ik heb mij voorgenomen om er de komende jaren wat vaker over te spreken en hoop dat jullie dat ook zullen doen. Ik meen dat we te weinig beseffen welke troef we met de *Ghent University Global Campus* in handen hebben. Zonder pretentius te willen klinken: we zijn de enige Belgische universiteit die over zo'n troef beschikt. Ik ben er zeker van dat sommige andere universiteiten er vaker zouden over spreken, indien niet wij maar zij over die troef zouden beschikken (knipoog, collega-rectoren hier aanwezig). Laat er ons dus ook vaker over spreken, collega-UGent'ers.

Het toekomstverhaal van universiteiten wordt niet geschreven door rectoren of beleidsverantwoordelijken alleen. Verre van zelfs. Jullie schrijven dat verhaal, beste UGent'ers. Daarom vraag ik jullie: durf de volgende hoofdstukken van ons verhaal te schrijven. Durf ambitieus te zijn. Durf te geloven dat het kan. We zijn een universiteit die er staat. Nationaal en internationaal.

Elke dag opnieuw ervaar ik dat we veel wél weten.

We wéten dat universiteiten geen voetbalclubs zijn.

We wéten dat rankings van universiteiten met een flinke korrel zout moeten worden genomen.

Maar we weten ook dat we internationaal erg hoog worden ingeschat. We wéten dat onze reputatie, zowel op het vlak van onderwijs als op het vlak van onderzoek, de voorbije jaren nog sterker is geworden dan ze al was. Dat mag gezegd worden. Bij deze wéze het gezegd. Klaar en duidelijk. Opdat iedereen het zou horen. We zeggen het overigens niet alleen omdat de *Times Higher Education Ranking* het onlangs zei - we zeggen het omdat het zo is.

Laat ons verdergaan op de ingeslagen weg. Laat ons de moed hebben om in die domeinen waarin we tot de absolute wereldtop behoren de allerbesten aan te trekken. Wereldwijd. Laat ons de moed hebben om in álle onderzoeks- en onderwijsdomeinen actief op zoek te gaan naar talent in binnen- én buitenland. Ga voor samenwerking over lands- en andere grenzen heen.

De komende jaren zal kwaliteitsvol en talentgericht rekruteren nog belangrijker worden. Hiermee willen we de reputatie, de aantrekkingskracht en de uitstraling van de UGent als excellente academische werkgever versterken. Dit alles met als doel onze gezamenlijke ambities op het vlak van onderzoek, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening waar te maken. De ambities van de Universiteit Gent als instelling. De ambities van de entiteiten die er deel van uitmaken (faculteiten, vakgroepen, onderzoeksgroepen, directies en afdelingen). En bovenal de ambities van alle UGent'ers.

Ik wéét dat ik mij hiermee op glad ijs begeef maar ik ga het toch uitspreken: reis en reis véél.

Voor mij behoren internationale mobiliteit en reizen tot de kern van wat we horen te doen. Als jonge onderzoeker op hetzelfde podium mogen staan als 'gevestigde namen', door hen worden aangesproken, hen aan het werk zien, een vraag van hen krijgen, na afloop van een voordracht een schouderklopje krijgen in de wachtrij aan de koffie-met-cake-tafel: kunnen we daar *online*, *Zoom*- of *Teams*-gewijs een evenwaardig alternatief voor bieden? Ik geloof dat niet.

Hoe relatief fysieke grenzen ook mogen geworden zijn in onze *online* samenleving: voor diepgaande uitwisseling en samenwerking op het vlak van onderzoek en onderwijs, blijven échte ontmoetingen een grote meerwaarde. Al was het maar om los te kunnen komen van de eigen werk- of studiecontext. En om hechte banden te kunnen smeden met studenten of collega's die een andere achtergrond hebben dan die van ons.

Ik weet anderzijds ook wel dat conferentiebabbels aan koffie-met-cake-tafels vaak niet veel om het lijf hebben. *"When did you arrive?"* en *"When do you leave?"* zijn wellicht de meest gestelde vragen. Laat ons daar niet flauw over doen. Maar daar voeg ik graag aan toe: *"Et alors?"* Laat ons de waarde van reizen niet minimaliseren omwille van die weinig belangwekkende, obligate vragen. De waarde van reizen ligt besloten in iets anders: het belang van ontdekken en leren. Leren van en over mensen, hun contexten en culturen. Hun denken, weten en niet-weten. Hun anders-zijn. Wat mij betreft kan geen Zoom- of Teams-sessie dat belang ten volle dienen.

**Elke dag opnieuw ervaar ik
wat een voorrecht het is een UGent'er te mogen zijn.**

Straks zullen we het nieuwe academiejaar openen. Afgelopen weekend was ik aanwezig tijdens een aantal plechtige proclamaties. Men had het daar over het einde van een rit, dat de start van een nieuwe aankondigt.

Ik mocht er ook even het woord richten tot de aanwezigen. Wat ik toen zei, ga ik hier natuurlijk niet herhalen. Op één element na, omdat ik denk dat het belangrijk is en omdat ik vind dat we ook dat misschien wat vaker moeten zeggen. Klaar en duidelijk. Opdat iedereen het zou horen.

Soms wordt mij gevraagd: wie of wat is dat, de Universiteit Gent?

Het antwoord is eenvoudig: de Universiteit Gent, dat zijn alle UGent'ers samen - alle personeelsleden, alle studenten, alle alumni. Zij, en dus ook jullie, hebben onze universiteit de voorbije jaren mee gemaakt tot wat die vandaag is.

Laat ons de toekomst van de Universiteit Gent blijven maken. Het is niet alleen onze plicht maar ook een voorrecht om dat te mogen doen.

Wees trots op de UGent - spreek over de UGent - blijf de waarden van onze universiteit uitdragen:

- wij zijn een maatschappelijk geëngageerde en pluralistische universiteit die open staat voor iederéén, ongeacht de levensbeschouwelijke, politieke, culturele en sociale achtergrond;
- wij willen ertoe doen, lokaal en internationaal;
- wij zijn een universiteit die uitgaat van wetenschappelijk onderzoek - waar zoeken een plicht is, eerder dan het loutere vinden - waar feiten, weten en niet-weten ertoe doen.

Het is een voorrecht UGent'er te mogen zijn.
Een nog groter voorrecht is het om uw rector en vicerector te mogen zijn.
Het was een eer tot u te mogen spreken.

Ik wil u bedanken voor uw aanwezigheid
en voor uw zeer welwillende aandacht.

Het enige wat mij nu nog rest
is het academiejaar 2021-2022 officieel voor geopend te verklaren.

Moge het voor u allen een jaar vol vrijheid worden.
Ik wens het u toe.
Ik wens het de Universiteit Gent toe.